

Colla Excursionista Cassanenca

de la U. D. Cassà

CIRCULAR PER ALS SOCIS

Núm. 12

Juliol del 1966

Fotografia guanyadora del primer premi, en el 1er Concurs Fotogràfic

Lema: Leica - Títol: Caminant

Autor: Manuel Miralles

Embotits i Conserves de Carn

La Selva

JOSEP ALBERTÍ LAPEDRA

Campllonch: Telèfon núm. 1

Cassà de la Selva: Telèfons núms. 122 i 62

Escola de Xofers **Palamós**

Les classes teòriques en el local de la Colla Excursionista

Descompte especial per als socis de la Colla

Informació i detalls: **BAR SALVI**

Representant a Cassà:

JORDI HEREU (à) Cardina

ADMIRATS... DECEPCIONATS?

QUAN vaig sentir l'excandalós ring... ring del despertador, el primer que se m'acudí fou tirar-li una sabata. Al buscar-la la meva mà va ensopegar amb la motxilla, que tenia bona i preparada a ran del llit, això, va fer-me canviar d'intenció, vaig recordar que anàvem d'excursió i que no cada dia es pot anar a Sant Miquel del Fai.

Vaig alçar-me del llit a les sis i quart del matí, amb molta son. Una vegada dintre l'automòbil, encara que parlava i cantava com els altres, seguia tan adormida com en sortir del llit. De mica en mica em vaig anar desvet-llant. En arribar a Caldes de Montbui, oïrem missa i després esmorzàrem; aleshores vaig trobar-me com nova, dintre meu tot era alegria.

M'havien dit que allí on anàvem era molt bonic i que m'agradaria molt; sentia una gran il·lusió per veure aquell indret, per a mi, del tot desconegut.

De totes maneres, tinc de dir-vos, amb franquesa, que a Caldes de Montbui, ja em vaig començar d'escamar una mica. Allí ens trobàrem amb dues excursions més i vaig pensar: Aniran tots a on anem nosaltres? Efectivament, en arribar al lloc on deixàrem l'òmnibus, els excursionistes dels quals parlava, els trobàrem allí.

Aquí va començar el meu calvari, no us enganyo pas, vaig quedar ben ensopada; allò es convertí en «la plaga dels llombrígols». Imagineu-vos una carretera de muntanya, polsosa i empedregada, i tenir que suportar durant una horeta, la cursa contínua de Seats 600. La pols que aixecaven ens deixà maquillades per tot el dia i amb la gorja completament seca. Tot el camí ens vàrem estar prèguntant: Per què els barcelonins tenen la dèria d'anar a la muntanya amb auto? Tan bé com estarien menjant el seu «pa amb tomàquet» a Barcelona.

He dit els barcelonins, perquè totes les matrícules dels autos que passaven portaven la B, l'única que portava la GE, la vàrem deixar enlloc i aquesta era la del nostre òmnibus.

Quan més arrepentits estàvem d'haver tingut la idea de sortir d'excursió, almenys jo, doncs, no sabia pas com dir-ho però a mi tanta gent a muntanya em cansa i encara ho fant molt més els 600, vàrem arribar a Sant Miquel.

Veritablement, Sant Miquel del Fai és sorprenent. Fins que no s'ha traspasat una paret rocosa, la qual dóna la impressió d'haver estat tallada per un llamp, hom no se'n pot pas fer una idea. Bon punt traspasada la paret apareix davant els ulls un fantàstic panorama d'immenses roques, per

on s'hi esmunyen uns saltants d'aigua fabulosos. Després d'una estona, quan els nostres ulls quedaren satisfets de la magnífica contemplació i la boca se'ns va tancar, deixant el posat d'enfabats, seguïrem el nostre camí cap a l'hostal, que travessàrem, ja que no hi ha altre pas, i seguïrem cap als saltants d'aigua, arribàrem fins a una ermita que està molt ensorrada, i també fins a una de les diverses coves que hi ha, que per cert era molt bonica, plena d'estalactites i estalagmites. Era meravellós.

A mi particularment el que més m'agradà fou de poder passar per darrera la cascada i estar-me sota aquell salt d'aigua, sentir aquella olor a humitat, a terra molla, sentir aquell guspireix, com pluja fina, per la cara; tot això em féu passar l'enfurnyament que els dinàmics 600 m'havien fet posar.

I ben romiat, malgrat la son, el despertador, la gent i els 600, valia la pena anar-hi.

MONTSERRAT

Biblioteca

Últimes adquisicions:

LA DONA DE CATALUNYA de M.ª Aurelia Campany.

ASSASSINAT A LA CATEDRAL de T. S. Eliot.

INTRODUCCIÓ A LA HISTORIA DE LA BIOLOGIA de J. Rostand.

Revistes: SERRA D'OR — CAVALL FORT

INTRODUCCIÓ A LA HISTORIA DE LA BIOLOGIA.— Al segle XVII, l'esperit crític es va revifar. Els pensadors, i sobretot els científics, s'alliberaren del llast feixuc de la tradició escolàstica; el mètode experimental començà a imposar-se i les explicacions racionals dels fenòmens van substituir les sobrenaturals. És en aquest instant que cal situar els orígens de la biologia.

Jean Rostand, el gran biòleg francès, arrenca d'aquest punt per a donar-nos una visió global de les recerques fetes en el camp d'aquesta ciència. Els descobriments relatius als problemes centrals de la formació de l'ésser, l'evolució de les espècies i la gènesi de la vida, hi són descrits en una síntesi molt ajustada. Aquest llibre és una petita demostració on s'exposen amb claretat les doctrines dels qui, de Linné fins avui, han estructurat la ciència de la vida.

ASSASSINAT A LA CATEDRAL – Eliot ha escollit aquí una acció dramàtica, violenta i precipitada. Es tracta de l'assassinat de sant Tomàs Becket, arquebisbe de Canterbuy i lord canceller d'Anglaterra, sota el regnat d'Enric II Plantagenet. Però l'autor no oblida mai que s'adreça al públic del nostre temps.

Per això trobem a l'ASSASSINAT A LA CATEDRAL, un accent trasbalsador i en contacte íntim amb els problemes contemporanis. Al cor mateix de l'antagonisme entre el bé i el mal, hom descobreix la unitat indestructible de la criatura i de Déu i, així mateix, el conflicte sovint inevitable i sempre patètic entre el poder temporal i el poder espiritual. I certament que el drama és present sovint a l'entorn nostre i, fins i tot, dins de nosaltres mateixos.

La "COLLA" troba un poblat ibèric

HEUS aquí que a la «Colla», dintre les seves activitats en recórrer els diferents indrets de les nostres comarques, no els mou solament l'exercici físic que representa el caminar i respirar aire pur, sinó que també inclou l'observació dels paratges per on passen per si hi descobreixen el que pot ser d'interés, el que ve essent recomanat pel mestre senyor Lluís Esteva, de Sant Feliu de Guíxols, i, especialment pel senyor Miquel Oliva, Delegat Provincial del servei Nacional d'Excavacions Arqueològiques de Girona, bon amic de la «Colla Excursionista Cassanenca», com suara ha demostrat quan uns elements d'aquesta agrupació han trobat els primers vestigis d'un poblat ibèric, situat a les Gavarres, en el «Puig del Castell» i entre les muntanyes Puiggròs i Aldric, no lluny del «Mas Bassets».

Però, ens cal fer un aclariment d'importància, de quan en certa ocasió i en passar pel bosc, el senyor Esteva, per tal d'assabentar-se dels estralls d'un incendi del què ara fa 8 anys, s'adonà d'unes pedres que podien ser molt bé d'un poblat ibèric i, que, en no tenir temps per esmerçar-hi, ho comunicà al qui llavors era un jovenet, en

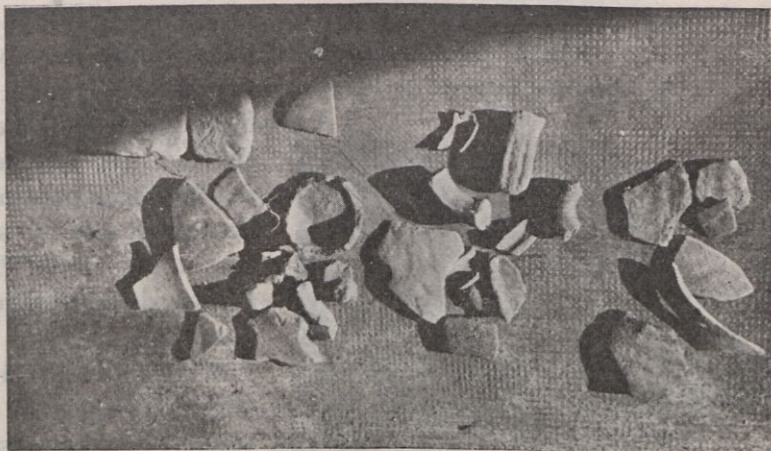
Després d'unes jornades d'intens treball es van posant al descobert les pedres que ens parlen del poblat ibèric.

Ribalta, d'aquesta població. Passaren els anys en els que hom s'oblidà del cas, fins que amb motiu de noves converses i en plena activitat de la «Colla», reeixí aquell record. Els primers en posar mans a l'obra per a treure'n l'entrellat foren els qui començaren el treball, duent-se'n el primer trofeu: Alameda, Jordà, Ribalta, i, seguidament per altres elements que posaren al descobert antigues parets, i ceràmica ja en quantitat respectable.

Presentaren al senyor Oliva, aquells trossos de ceràmica recollida amb tan d'afany en diferents sectors de les ruïnes, on hi acudí als pocs dies —el 14 de març—, amb uns companys del grup excursionista esmentat. De l'estudi se'n deduí que la troballa pertanyia segurament entre els segles III i IV abans de J. C.

Amb el corresponén permís de la propietària, han seguit les excavacions per tal de desbrossar, feina molt dura, i, més ara que la calor comença a fer-se sentir de valent i, per tant, es fa més difícil poder-hi passar moltes estones en lloc tan emboscacat de brucs, arboços i gatoses, a una distància de 6 a 7 quilòmetres de la nostra població, i sense comptar per ara i tant, amb altre mitjà que l'entusiasme i voluntat de gent abnegada, com ha demostrat tenir en tantes d'altres activitats aquesta agrupació.

Malgrat els inconvenients, s'ha posat al descobert part de les parets o muralles del recinte, i que tenen en uns llocs alçàries de 70 a 80 centímetres aproximadament. Per a l'oportuna classificació de la ceràmica, —darrerament ja se n'ha trobada en força quantitat—, es van guardant curosament els trossets en tres grups o seccions, seguint l'assessorament de l'esmentat arqueòleg senyor Oliva.

Terrissa trobada en les primeres excavacions.

El «Puig del Castell» està en part encerclat pel regarot Vernegà, afluent del Verneda. Aquest puig, té una miranda a camp obert, en direcció a la mar, vers S'Agaró, i pel costat contrari domina la plana orientada cap a La Bruiguera. La majoria de les informacions les hem obtingudes per mitjà de l'amic Narcís Artau.

Les dues primeres fotografies inèdites que acompanyen a les presents ratlles, són més que tot per a què serveixin com a testimoni històric de la troballa, i per a recolzament d'haver estat la «Colla» la qui ha posat al descobert els primers vestigis d'un POBLAT IBERIC, dintre el terme municipal de Cassà de la Selva, i que bé mereix el suport necessari junt amb la més sincera felicitació.

Impacte d'un viatge a Mallorca

D'ANYS ençà que tenia el convenciment d'haver deixat passar massa temps per anar a Mallorca, i això que la boca se'm feia aigua quan en sentia a parlar. Una recança d'antigues possibilitats que s'havien esfumat; però heus aquí que de vegades sorgeixen circumstàncies tan imprevistes, —certament ben agradables per ser familiars—, que és com si amb un grapat us trobéssiu volant, llucant mig espavordit des de la finestra o ull de bou del quatrímotor, i plaçat sobre mateix d'una de les ales, com em succeí en les primeres hores d'una nit fosca com gola de llop, ben diferent del retorn d'esplèndid matí i amb un «Caravelle», contrast digne de ser viscut, —malgrat que dit amb tota franquesa—, en aquest meu bateig de l'aire he estat més satisfet quan novament he tocat de peus a terra. La sortida de Barcelona fou de veritable somni davant l'impressionant il·luminació del port, Monjuïc, Tibidabo; la ciutat tota, i la perifèria amb les barriades que difuminaven les clarors.

Són moltes les impressions rebudes per a detallar-les en un sol article qual espai i temps són factors limitats; per això el comentari present és una mena de tocs aquarellats, deixant per altres ocasions poder detallar ço que tant va satisfer-me.

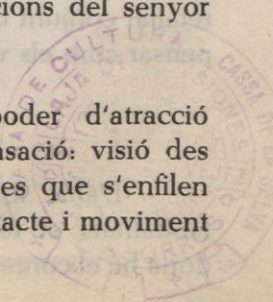
* * *

De les persones i de les coses solem tenir-ne un concepte apriorístic influït per les explicacions o lectures que n'haviem recollit, i així unes i altres són susceptibles de modificacions ben apreciables. El tractament amb una persona pot fer-nos-la agegantar a mesura que ens hi fiancem en el diàleg, o fer-nos rebaixar la manera preconcebuda que ens n'haviem format. En les coses sol passar altratant en quant a valorització o depreciació.

D'aquest sedàs d'aclariment de valors, no puc deixar d'esmentar i regraciar l'acolliment del senyor Rafel Alcover, Secretari General de la Cambra de Comerç de Palma i autor del selecte i recomenable llibre «Balears» del què me'n féu amical ofrena, i dels senyors Josep M.ª Mas, Manuel Busqué i llurs esposes, quals explicacions històrico-costumbristes del primer, i l'acompanyament amabilíssim dels segons, em deixaren el record i desig més agradable per una segona visita, com àdhuc les atencions del senyor Enric Dalmau, entre d'altres.

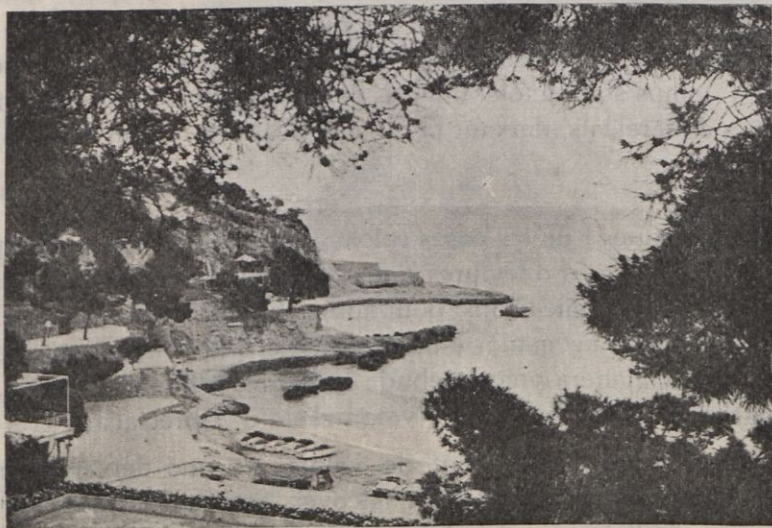
* * *

Com impacte no hi ha dubte que l'Illa té un poder d'atracció captivador. Són aspectes diversos dels què hom en rep la sensació: visió des de l'aire, d'acolorits penetrants, retallat de costes, muntanyes que s'enfilen ardides, i una munió de carreteres, arteries que posen en contacte i moviment la vida dels pobles.

Una altra visió, és la de la superfície, distingint la de terra ferma i, la circumdant marítima, que fistoneja les costes, amb joganeres ones semblants a les gaies puntes i brodats de l'artesanía mallorquina.

El port de Palma és de renovació constant de tota mena d'entrades i sortides d'embarcacions, entre una mar que ha quedat frenada i quieta en la gran badia, pel port i per l'abraç acollidor dels molls. Aquest redós de meravella, s'acreix extraordinàriament en fer-se de nit, amb l'enllumenat de la varietat de vaixells, dels grans i espectaculars hotels arrenclarats i enfilats arreu; la il·luminació dels establiments, dels vehicles, dels carrers... donen una gama d'irisats reflexes, que hom acaba per embadalir-se, abstret en la joliva contemplació. Ens plau més en les nits sense lluna, perquè així cap color no es veu afeblida ni vulnerada per altra. La badia forma una garlanda de miríades de perles, i, en aquest immens collar, queda com a medalló aurífer, d'austera tonalitat, la Catedral. Per altra banda i redossat a muntanya

Un bell redós: Platja de les Illetes

s'albira la magnificència de la silueta de l'històric i majestuós castell de Bellver, que sembla reflexar amb llum pròpia la seva glòria, mentre que el retallat conjunt queda emmarcat per la foscor. En plena remembrança ens fa pensar amb els versos de «L'Emigrant» del nostre mossèn Cinto Verdaguer:

«...L'ermita al cel suspesa...»

* * *

L'altre aspecte, dit com abans anotava, de superfície en les variades modalitats de terres eixutes, d'escàs rendiment, i, aquelles en les que s'hi dona bé el conreu del blat, civada, faves, cigrons, patates... però en la majoria

es van alternant amb el pastoreig, repòs i, novament el conreu, seguint així el procés de les conegudes terres de guaret, per a treure'n el màxim de rendiment. Malgrat tot, en aquestes terres hi tenen preferència les plantes altes, o sigui: figueres, garrofers, els 9 milions d'ametllers, que si bé durant els darrers dies de gener i primers de febrer quan els borrons reventen en flors, té de ser un impacte d'alegria, visió captivadora, d'esclat de joia i d'esperança del bon temps que s'apropa, cobrint gran part de les planes i muntanyes d'immenses catifes blanques, immaculades, solament vulnerables per a passar-hi pel damunt la inspiració romàntica dels poetes i les corredisses dels infants de peus nusos, aletejats, com en un conte d'Andersen...

Per altra banda m'atrau el contrast dels centenars de tarongers que s'escampen per la rodolia de Sòller i dintre mateix del poble i la seva acollidora Vall, on es conreen molt abans que a la Península. Però el poder d'atracció màxim de les plantes, les que m'han fet aturar en les excursions per tal de veure-les millor, admirar-les i tocar amb el més pregon respecte llurs soques, han sigut les oliveres milenàries, que per sí soles bé mereixen trantar-se en escrit apart.

Finalment, queda el tercer aspecte observat en l'Illa: les Coves, on les del Drac són de contorbadora sensació misteriosa en tots els indrets per on hom passa; no teniu prou ulls per a donar cap a tanta diversitat creadora de la naturalesa. Durant el concert, escoltat per 700 persones assegudes a les grades, davant del llac Martel, la música sembla sortida miraculosament d'entre les recolzades d'estalactites i estagmites, com si fossin acaronades i sensibilitzades pel sùtil lliscar de sílfides i nereides, deitats homèriques en eixir del llac de les Meravelles, d'aigües cristal·lines, en mig de clarors somortes i discretes entre els canvis combinats de plàcida música i llums, que solament la finor d'esperit de l'artífex senyor Buigas, ha sigut capàs d'harmonitzar amb tanta mestria. De la impressió rebuda, val la pena de tractar-ne en detall en altre article.

Mentrestant, en recordar tanta bellesa de conjunt i atencions d'amistat rebudes, ens queda tema extens per a comentar oportunament altres aspectes de l'acollidora estada en l'Illa de la Calma.

M. Tolosà Surroca

CAL RECORDAR...

La diferència entre *us*, *ús*, *vos* i *vós*. El primer, sense accent, cal escriure'l en referir-nos a *vosaltres*; així: «Ja *us* ho deia». «No *us* creieu que vingui». Quan accentuem *ús* vol dir costum, pràctica, fer servir... «He fet *ús* dels meus drets». «Ha fet *ús* del tovalló».

El mot *vós* (amb accent), pronom personal, de tractament, usat en lloc de tu o de vostè: «*Vós* sou una bona persona». I, va sense accent, darrera d'un verb que acaba en *consonant* o *u*: «Ha arribat per a dir-*vos* que hi aneu». «Feu-*vos* socis de la «Colla Excursionista Cassanenca» que *us* durà molts d'avantatges: tu, ell i *vós* podreu fer *ús* dels llibres de la Biblioteca».

(Continuació)

MODISMES

Català:

Anar de nits
Anar per fi de bé
Anar per riure
Anar-hi perdut o venut
Anar-hi tot, sac i peres, o bous i esquelles
Anar-li al darrera amb un fluviol sonant
Anar-li prim

Castellà:

Trasnochar
Ir con buen fin
Ir de chanza o de broma
Andar a ciegas, a oscuras
Echar el resto, o echar la soga tras el cordero
Echarle un galgo; voló el golondrino
Estar en un tris, estar en poco

FRASES ADVERBIALS

Ploure a samalades
Amb escreix
Amb la cua entre cames
A trenc d'alba
Amb un no res
A l'aguàit

A mares, a torrentes, a cántaros
Con creces
Rabo entre piernas
Al rayar el alba
En un santiamén
En acecho

ADAGIS

La dona i la tela, no la miris amb candela
Dues feines al plegat, no es poden fer
Els bons cavalls ensopeguen
Els testos retiren a les olles

Mujer y tela no la mires con candela
Soplar y sorber, no puede junto ser
El mejor escribano echa un borrón
De tal palo, tal astilla

M. T.

(Continuarà)

NO ETS MAI SOL A LA MUNTANYA

UNA cinta de fum blanc s'aixeca cel amunt en el lloc anomenat «Puig de Gelabert»; també, s'escampen veus de persones que es senten des de molt lluny, encara que no es comprèn el que diuen. El matí es clar i quiet, i això fa que aquells que fan el foc, estiguin preparant el seu esmorzar amb el corresponent xibarrí, tranquil·litat i alegria.

Una colla qualsevol d'excursionistes, de boletaires o de caçadors han escollit aquell lloc per a fer-hi el primer refrigeri del dia, i des d'aquell paratge, que és, bastant enlairat, dominen una gran extensió gavarrenca: Montnegre, el conegut Montigalà, Sant Mateu de Montnegre, Sta. Pellaia, el Puigròs d'en Geronès, més al fons el Daric; de perfil i quasi sembla tocar el cel el Puig d'Arques, el més enlairat de la nostra serralada; les Rocasses d'en Mercader, i formant un bressol de verdor es veu un blancall que es destaca, és l'Ermita de Sta. Llúcia de Sant Pol de la Muntanya de Fitor; més a l'esquerra i cara el mar les Illes Medes, que en dies clars es veuen perfectament, i també, gran part del Baix Empordà.

Les panoràmiques que es dominen són fabuloses, però, l'encís que guarda un matí com el que ens ocupa té encara més goig si mires més a prop; si escoltes el despertar de la Natura i el tragí que fa en els dies de festa, la gent que busca la tranquil·litat de la muntanya, bé caçant, o bé buscant bolets, o senzillament fruit de l'excursió.

No et trobes mai sol, sempre sens vora teu el palpit de la vida, malgrat que les masies s'han tancat quasi totes, sempre hi ha a la muntanya un o altre soroll que diu que no està abandonada. Anys enrera es sentia el «crac» sec de la destal del treballador de bosc, que donava compte de la vida de les plantes —suros i alzines, o bé altres arbres per a llenya o carbó—. Ara es sent el ronc del xerrac mecànic que fa el mateix però molt més ràpid, com si li manqués temps per deixar-ho tot desolat, però, sense aconseguir-ho.

No ets mai sol perquè el petit «rei» amb el seu tric-tric, quant et quedés parat un moment, ve a veure't; o bé, sents el soroll del tudó quan s'allunya ràpid en veure que la presència humana posa en perill la seva tranquil·litat; quan menys ho esperes els lladrucs d'una canilla, que segueix un empait furiós; o bé, els crits d'una colla que tot buscant bolets s'han separat massa i volen recollir-se. I sempre quan no és una cosa és l'altra, però, la muntanya no es queda mai sola. La Natura és pròdiga, Déu la va fer, i és per això que no ets mai sol a la muntanya, sempre hi ha la presència del Creador.

ELS NOSTRES POETES

JOAN SALVAT-PAPASSEIT

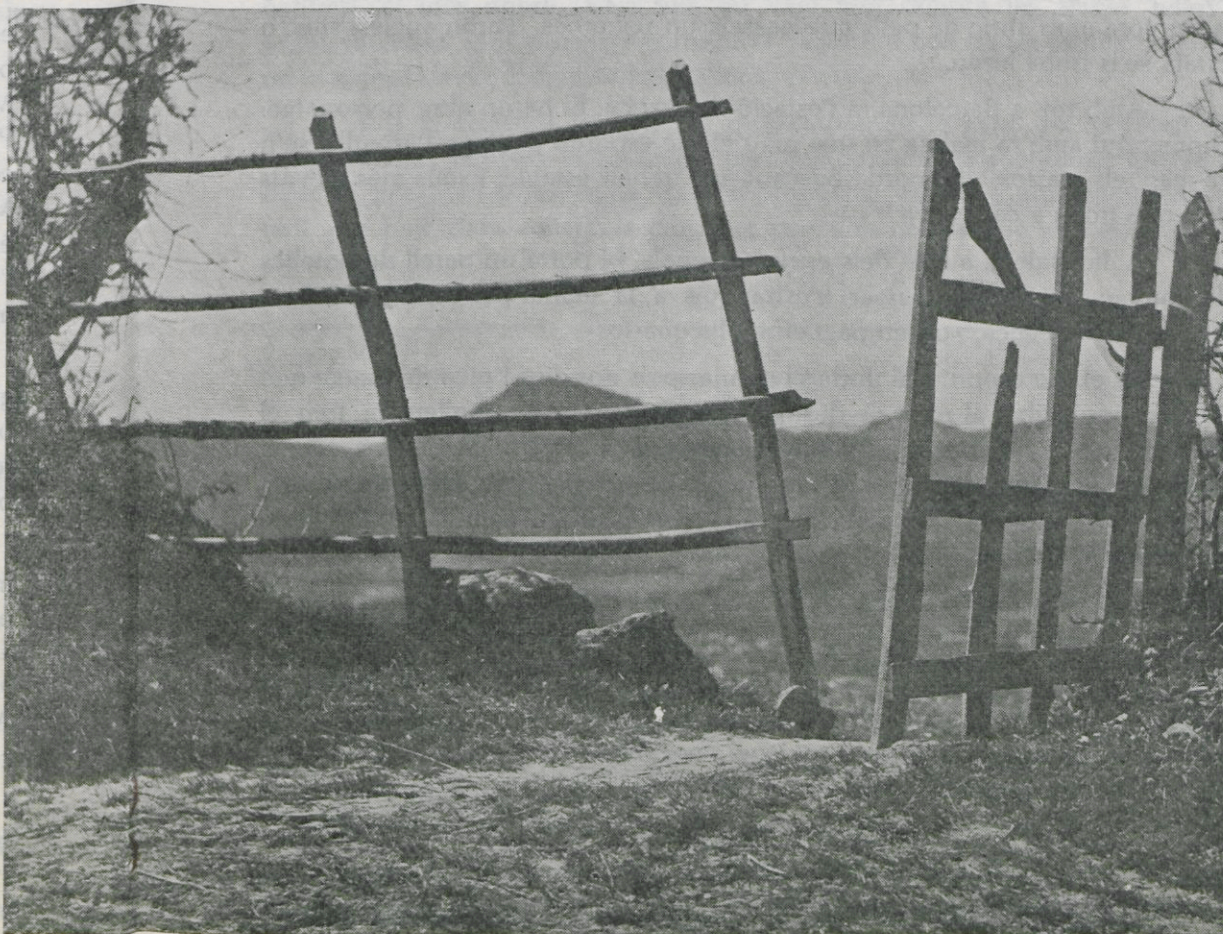
Va néixer a Barcelona el dia 16 de Maig del 1894 i morí el 8 d'Agost de l'any 1924. Tenia 30 anys.

Es autor de «L'irradiador del port i les gavines», «La gesta dels estels», «La rosa als llavis», «Ossa Menor», etc.

Ens diu Tomàs Garcés: «La fe, la puresa, la generositat, i les troballes abundants que caracteritzen aquesta poesia, mereixen la glòria que la joventut li ofrena amb un instint segur».

Perquè has vingut

Perquè has vingut han florit els lilàs
i han dit llur joia envejosa a les roses:
mireu la noia que us guanya l'esclat,
bella i pubilla, i es bruna de rostre.
De tant que és jove enamora el seu pas
- qui no la sap quan la veu s'enamora.
Perquè has vingut ara torno a estimar:
diré el teu nom i el cantarà l'alosa.

Fotografia guanyadora del Premi d'Honor, en el 1er Concurs Fotogràfic

Lema: Llum i ombra - Títol: Pas obert - Autor: Enric Genoyer

El llarg viatge

TOTES les estacions d'arreu del món, suposo que s'assemblen. Més o menys brutes, amb trens més o no tan ràpids, tenen el mateix caire ja que tenen el mateix esperit.

També la gent sembla tallada pel mateix patró: el viatger atrafegat que no té prou braços per les maletes i carteres que porta, els excursionistes, o la senyora amb abric de pells que passeja un pequinès. Parlin anglès, suec o català se'ls troba arreu.

Amb tot, a Barcelona, a l'estació de França, hi ha un altre personatge: l'home, qui amb la maleta en una mà i el sac esportiu penjat a l'espatlla se'n va cap els països del nord, buscant un treball estable, i sots més elevats dels que troba a casa seva.

A la maleta, a més dels estris personals, hi porta un parell de botelles de conyac, que pensa passar d'estranguis a la duana per vendre a Suïssa, Alemanya o Bèlgica, «on en paguen molts quartos».

En el sac esportiu hi porta el menjar pels dos dies i pico de viatge que li falten fins arribar al punt de destí. Abans d'arribar a Granollers ja treu el pollastre de la marranxa, el «salsichón» i el vi negre. Si el tens com a company de viatge, cal fer un esforç heroic per refusar amb suficient fermesa els generosos convits, i no sortir del vagó havent testat, com a mínim «este estupendo vinillo del país».

Les converses tampoc no varien gaire. N'hi ha que fant el primer viatge, i parlen amb il·lusió de la nova vida i el futur treball.

D'altres, els qui tornen d'unes vacances que s'han gastat massa de pressa, tenen la nostàlgia molt més latent. Fa temps que treballen en un país estrany, a les ordres d'uns senyors, que, encara que els necessiten, —ja que sense ells no podrien mantenir el ritme de superdesenvolupament que porten—, no els acaben d'admetre com a iguals dintre la seva comunitat.

La seva parla és ben xocant. Han adquirit una nova llengua. Barreja de castellà-andalús amb italià-sicilià i grec. Alternant-hi unes poques paraules d'alemany o francès.

A Alemanya Occidental hi treballen més d'un milió d'estrangers; a França milió i mig. A Suïssa un de cada tres obrers sense especialitzar és estranger.

La major part d'aquests treballadors provenent del Sud d'Europa:

Espanya, Itàlia i Grècia. No és d'estranyar doncs, que un grup d'homes de diferents països, de diversa parla, aïllats dintre d'una comunitat més gran procurin comunicar-se, encara que només sigui per trencar la soledat, i, així creen per entendre's una nova llengua, manllevada de les pròpies, i que serveix per a tots.

Entre els emigrants i els naturals del país hi sol haver un sentiment d'hostilitat recíproc, produït principalment pel desconeixement de la llengua del país d'adopció per part dels primers, i aquesta mena de menyspreu que tenen els segons envers els immigrants.

En general, qui marxa de casa no és pas el més afortunat, sino tot el contrari, el més pobre. Vagi allà on vagi ferà sempre les feines menys especialitzades, serà el menys considerat. Aquí rau una de les raons d'aquest menyspreu. Llevat d'algunes excepcions, és clar.

A la fi d'aquest llarg viatge que emprenen la gent del sud cap els països de més pròspera economia, a part dels avantatges econòmics que se'n deriven, per uns i altres, hi ha un greu problema, diguem-ne de comprensió, tant per part dels emigrants com per part dels naturals de les nacions que els acullen.

M. D. MARINÉ

NOTICIARI

1.er Concurs-Exposició de Fotografia

Com ja estava anunciat, durant els dies de la passada Festa Major, va tenir lloc el 1.er Concurs-Exposició de Fotografia -d'autors locals-, organitzat per la «Colla».

Hi foren presentades un total de 59 fotografies, obres dels cassanencs que relacionem a continuació: Damià de Garriga, Rosa Ribas, Manuel Miralles, Ramon Caldas, Josep Mateu, Enric Genóher, Josep Rusalleda, Alfons Molla, M.ª Dolors Mariné, Lluís Pagès, Neus Cassà, Martí Basart, Pere Abellí i Francesc Camps.

El jurat -que va tenir algunes modificacions d'acord amb el que s'anunciava en el catàleg-, format pels senyors Santiago Coquart, Isidre Vicens, Joaquim Estrach, Lluís Bonavia, Manuel de Seoane, Josep Alameda, i la Sra. Carmela de Portas, van otorgar els premis de la manera següent: Premi d'Honor a la fotografia «Pas Obert» d'Enric Genóher; 1.er premi, a la fotografia «Caminant», de Manuel Miralles; 2.ⁿ premi «Juny», d'Enric Genóher; 3.^r premi «Tardor», de Josep Rusalleda; 4.^{art} premi «Aprentens d'escuraxemeneies», de Neus Cassà; 5.e premi «Primavera», de Josep Rusalleda;

(Acaba a la penúltima pàgina)

Cassà i la Gavarra a la Guerra de la Independència

EN els darrers mesos de l'any 1807 començaren a entrar tropes franceses a Espanya. Les primeres, comanades per Junot, ho feren per la banda del Bidasoa, trobant de part de les autoritats militar, civil i eclesiàstiques i, com a conseqüència, del poble espanyol, una cordial rebuda. Napoleó per justificar l'entrada i d'amagar les seves intencions que, en realitat, eren les d'apoderar-se de tota la Península, sense deixar de cometre errors garrafals, inventà, movent-se en un teixit d'intrigues, l'excusa de què sols es tractava de sotmetre i desmembrar el regne veí de Portugal.

Els exèrcits de Napoleó venien precedits d'una radiant aureola. Eren els vencedors de Marengo, Jena i Austerlitz. A més Espanya hi tenia signats uns tractes d'amistat i de col·laboració militar i fins un cos d'exèrcit, comandat pel marquès de la Romana, lluitava en el centre d'Europa junt amb els napoleònides. Recordem que pocs anys abans les esquadres francesa i espanyola, aliades, havien sofert una sorollosa derrota a Trafalgar que confirmà a Anglaterra com la mestressa dels mars.

A les tropes de Junot en seguiren d'altres i d'altres per la banda de les províncies vasques; les primeres que entraren per La Junquera ho feren en la primera desena del febrer del 1808. Anaven comanades per Duhesme i els seus objectius eren Figueres i Barcelona. Hom arriba a dubtar de la credulitat i bona fè de les autoritats espanyoles quan llegim que els francesos s'apoderaren, per sorpresa, de les forteses de Sant Cristòfol de Pamplona; Sant Ferran de Figueres i Montjuïc de Barcelona. El cas és que les tropes de Duhesme en passar per Girona, camí de Barcelona, foren molt ben rebudes i allotjades en els convents i Hospici de la ciutat i la oficialitat en les cases particulars. Les autoritats militars els hi permeteren que visitessin una per una les fortificacions que els passavolants, amb un criteri molt lleuger, consideraren mediocres i sense valor defensiu.

Passaren algunes setmanes i la gent començà a mostrar-se recelosa. En les ciutats ocupades pels francesos sobrevingueren friccions entre la tropa i la població com sol succeir en aitals circumstàncies. Per altre bande el clima polític de la Cort d'Espanya, dirigida per Godoy, no era gens estable. Pel

març d'aquell any esclatà el *Motín de Aranjuez* que portà com a conseqüència la caiguda i presó del privat i la renúncia de Carles IV a favor del seu fill Ferran VII i al cap de poc el descontent popular es donà, com tantes vegades, generosament el dia *Dos de Mayo* en el parc d'artilleria de Madrid, quan uns oficials apoiats pel poble sacrificaren les seves vides, senyalant el començ de la resistència armada davant de l'invasor, que, llevant-se la careta, la reprimeix amb crueltat i sadisme. Goya plasmà en uns impresionants aigua-forts tota la grandesa d'aquella epopeia.

La nova es propagà pels quatre punts cardinals i aviat l'aixecament fou general en tot el país que, mancat de tot l'aparell i fins estructures governamentals, organitzà juntes locals, corregimentals i regionals que donaren, ben aviat, mostres d'una vigoria i empenta bèliques extraordinàries.

* * *

Tal com diguérem, els objectius del Cos d'Exèrcit francès que havia entrat per Catalunya sota el comanament de Duhesme foren assolits ben de pressa. Fou un joc de poques taules, és a dir de poques hores. La consigna donada a Duhesme era de mantenir-se, costés el que costés, en la ciutat de Barcelona i, no cal dir, en la fortalesa de Montjuïc i en la Ciutadella emplaçada aquesta, on hi ha el Parc actualment. Per mantenir-se a Barcelona calia a Duhesme assegurar les vies d'aprovisionament que lligaven la ciutat amb França. Per assolir aquest segon objectiu tenia dos mitjans: Mantenir permeable la carretera que, si fa o no fa, seguia el mateix curs que l'actual, bifurcant-se prop de Massanet de la Selva amb una branca que es desviava cap a la Maresma i l'altre cap a l'interior, seguint la depressió del litoral i amb un itinerari proper i paral·lel al de la línia del ferrocarril que des de l'entroncament de l'Empalme es dirigeix cap a Barcelona passant per Hostalric i Granollers. L'altre mitjà era la via del mar que asseguraven una gran quantitat de naus dedicades al cabotatge entre els pobles de la Marina i els ports del Roselló i la Provença.

* * *

A primers de juny del 1808 Girona s'aixecà en contra dels francesos com ho feren o ja ho havien fet tots els pobles, viles i ciutats catalanas, menys Figueres i Barcelona on hi havia fortes guarnicions, d'uns cinc mil homes i, tretze mil homes, comanades per Reille i Duhesme, respectivament. Tot seguit es considerà la necessitat de millorar els mitjans defensius de les places fortes de Girona, Roses i Hostalric, guarnides per militars professionals i uns contingents reduïts de tropes de l'exèrcit regular. El somatent, que les pragmàtiques reials, ordenades per Felip V, havien reduït a la impotència fou rejuenit, car s'aixecà la prohibició que pesava sobre el català del no ús de

tota mena d'armes. Tant es així que fins venien obligats a mantenir la ganiveta de tallar pa subjectada a una cadena fixada a la taula de menjar.

Els resultats de l'aixecament general no es feren pas esperar. Duhesme, amenaçat, intentà establir contacte amb les tropes franceses que maniobraven per l'Aragó i València. Per assolir aquest fi ordenà la formació de dues columnes fortes d'uns quatre mil homes cada una. La una (Chabran) es desplaçà vers Tortosa, assolint Tarragona sense gaires dificultats; l'altra (Schawartz) tenia com a primer objectiu Manresa quins habitants volia fer objecte d'un escarment per haver-se aixecat en contra dels francesos. Es de tots conegut el desastre que sofriren a n'els Bruçs, doble desastre, car en fracassar en la primera temptativa d'assolir-los, volgueren córrer un segon risc al cap d'una setmana, temptativa que fou segellada per una altra derrota. Fou ordenada la concentració a Barcelona de les dues columnes expedicionàries puix que la necessitat més apremiant per Duhesme era la de mantenir lliure el camí cap a França d'on li venien els mitjants bèlics per a mantenir-se, així com la correspondència i la informació que li senyalaven la pauta i conducta que tenia que observar.

Per acabar d'arrodonir les dificultats que *in crescendo* i girant pels voltants de Barcelona anaven congriant-se, un esbóç d'exèrcit regular espanyol s'organitzà als nassos del recint fortificat de la ciutat. També la marina real anglesa donà fé de vida establint una base naval a Rosas, on hi desembarcaren mariners i material; ajudà l'organització i protecció de convois per transportar tropes i material procedents de les Illes Balears i tallant les comunicacions marítimes de Barcelona a França. En aquesta tasca l'ajuden els vaixells armats en cors dels pobles de la nostra costa. Des de llavors els cognoms de Bosch, Bernich i Basart que comanaven jabeçs, lalúes i mitjsgaleres ens seràn tan familiars com els nostres propis. Cassà començarà a veure passar corrues de matxos i mules carregades de fardells apresats als francesos que intentaren, en moltes ocasions, socorrer per mar la Barcelona, pràcticament bloquejada.

* * *

A la crida feta per la Junta del Corregiment de Girona els pobles s'hi sentiren obligats aportant molts particulars diners, queviurers i robes. També s'organitzaren somatents i companyies de paisans. Des de Sant Feliu es desplaçaren a Girona centrenta mariners, que pasaren per Cassà, que coneixien el maneig dels canons, essent aquesta la primera ajuda militar organitzada que rebé la capital. Per cert que ben bé li convenia: Ells foren els que manejaren els primers quaranta canons que la plaça apressuradament treié dels magatzems i muntà en bateria en els llocs més estretègics i que

cooperaren a arrodonir el triomf, el primer, sobre les aguerrides tropes que, comanades pel mateix Duhesme, es presentaren davant de Girona el dia vint de juny per obtenir la seva rendició. No és del cas parlar d'aquella primera gesta que acabà amb la retirada dels francesos cap a Barcelona a la matinada de l'endemà o sigui del dia vint-i-u.

Duhesme havia arribat davant de Girona per Palau Sacosta, seguint el camí de la carretera que mena cap a Barcelona. Físicament el nostre poble quedà al marge d'aquella primera escomesa. Mentrestant s'havia organitzat a Cassà un sometent comenat per un propietari de la vila, el senyor Barril, avantpassat dels senyors Almeda actuals. Aquesta força, com totes les dels sometents, era molt protèica i mancada de disciplina. Eren molts els seus components que volien anar a dormir cada dia a casa seva. No és d'estranyar, doncs, que tots els esforços dels organitzadors de la resistència s'orientessin vers l'enquadrament de la gent jove dins de les files de les tropes regulars, com per exemple les de miquelets que a juí del mariscal francès Saint Cyr eren les millors tropes lleugeres d'Europa. També la Junta Corregimental estimulà i fins obligà a la gent jove a entrar en quintes per poder disposar d'ells com a tropes que engroixiren els quadros migrats dels regiments de línia, com el d'Ultònia que guarnia Girona i que en començar el setge sols disposava d'unes quatre-centes cinquanta places amb músics i tot. Amb aquelles quintes el contingent es triplicà.

Es doncs ben correcte l'idea de què entre els sometents, miquelets i regiments de línia, hi figurarien un crescut número de cassanencs, vertaders herois anònims d'aquella gesta que fins fa uns anys era un motiu de justificat orgull i a la vegada un anecdotari sempre viu que el marc de les muralles i baluards de la ciutat mantenia present. Anecdotari que nosaltres havíem sentit explicar per boca de persones que moriren en una edat molt avançada i que havien conegut, de joves, a més d'un supervivent d'aquella contesa.

* * *

El camí que de Girona anava cap a Sant Feliu de Guíxols, no seguia pas, més o menys, el curs de la carretera actual. Pasava més frec a frec de les faldes de les Gavarres. No hi ha més que donar una ullada al mapa actual de carreteres per veure, sobretot, com en el troç que va de Cassà a Llagostera com aquest es desvia un bon xic cap a migjorn, bèn bé a l'inrevés de la primitiva, que en direm la dreuera, que camí de Panedes, tocava abans la casa de can Bota de Verneda o sigui mirant més cap a llevant.

Des del juny del 1808 aquest camí esdevingué molt important car que per ell es feia tot el tràfec des del port de Sant Feliu a Girona i al revés. Per via centrípeta passaven els socors en queviures i material de guerra i la via

centrífuga ben aviat fou adoptada per portar cap el port de Sant Feliu les continues comissions de personalitats civils i militars que en nom de les Junes Governativa, Militar i Econòmica constituïdes a Girona anaven cap a Sant Feliu per embarcarse vers Tarragona on s'havia constituït la Junta Superior del Principat de Catalunya i on hi havia, també, la Capitania General de l'Exèrcit de Catalunya que amb premura organitzava apoiant-se amb els esquemes dels quadres de comanament constituïts per militars professionals que escapaven dels llocs ocupats pels francesos, però, encara amb tropes espanyoles. Al cap de poques setmanes de l'aixecament del dos de maig, d'aquell exèrcit espanyol que havia rebut a les tropes franceses en qualitat d'amics apenes hi quedava ningú. Tots havien desertat. Llavors la Capitania General disposava el desplaçament de les unitats resceniment reconstituïdes amb el nom dels antics regiments, així com també ordenava a d'altres oficials que individualment i amb una gran independència de maniobra es fessin càrrec de les forces de somatent i de guerrillers. Oficials de l'exèrcit eren Milans i Clarós que després esdevingueren cèlebres com aitals. Així com també d'altres que sense ser militars, sino civils i un bon estol d'eclesiàstics com el domer Llorà, els doctors Rovira, Llovera, Torà, etc. que enduts pel seu entusiasme bel·licós abandonaren la fórmula de la lluita a camp obert, que és la que els hi volien imposar els napoleònides, i adoptaren la de la lluita dispersa, conservant emperò la capacitat combativa a base d'una extremada movilitat i d'un servei d'informació idoni. Ells són els que adoptaran la guerrilla com a mitjà de lluita i guerrillers se'n diran els que la practicaven. Veus ací la primera aparició històrica de la guerra revolucionària.

* * *

En l'espai transcorregut entre el primer i segon setge, Girona es preparà fèbrilment. Entre els que treballaven per posar la plaça en condicions de defensa no hi faltarien pas un bon estol de cassanencs, obrers capacitats dels gremis de fusters i paletes i que després quedarien tancats dins de la ciutat, una vegada aquesta quedà assetjada. Els preludis del segon setge s'iniciaren el dia vint de juliol del 1808 amb l'arribada de Duhesme procedent de Barcelona a qui se li va ajuntar la divisió Reille, procedent de Figueres. Ambdós constituïren un exèrcit d'uns deu mil homes que venien disposats a apoderar-se de la ciutat en un curt espai de dies.

A trenc d'alba del dia vintidós els cassanencs foren sorpresos pel pas del segon batalló de voluntaris de Barcelona, fort de mil tres-cents homes, molts d'ells de Girona i comarca, així com també era gironí llur comandant, el tinent coronel Narcís de la Valette. Entraren a Cassà amb banderes desplegadas i amb les bandes de trompetes i tabals i de música tocant.

Venien de Sant Feliu on havien desembarcat el dia abans, procedents de l'illa de Mallorca. Acompanyava la columna una secció d'artilleria amb dos canons. Tota aquesta força seguí camí cap a Girona on hi va arribar a mig matí.

Mentrestant els francesos començaren les operacions del setge. Aquestes maniobres tenien un doble objecte: Estrenyer el cercle i apoderar-se de la ciutat procurant d'evitar que durant els preparatius la plaça no fos socorreguda amb l'entrada de reforços o, pitjor encara, que l'exèrcit de socors fos tan important que obligués a l'invasor a aixecar el setge i retirar-se cap allà d'on havia vingut.

Les cròniques de la Guerra sense esmentar les Gavarres parlen els primers dies d'agost d'alguns cims de les mateixes. En primer lloc els francesos s'apoderaren de l'ermita de Sant Miquel situada en la seva extremitat nordoriental; així protegiren Campdurà on hi havia un lloc de comanament molt important puix que des d'allí tenien que partir les operacions per apoderar-se del castell de Montjuïc que els francesos consideraven el punt essencial de la defensa de Girona, creient que una vegada caigut, la ciutat s'entregaria.

¿Descuidaren els francesos de perfeccionar les operacions d'encerclament en no apoderar-se de l'ermita dels Angels? ¿Es que no ho feren per no disposar d'un número suficient d'homes? El cas és que en l'ermita dels Angels i la seva rodalia s'hi va establir el tinent coronel Milans del Bosch amb la seva gent i des d'allí va extendre el seu radi d'acció cap el Castellà, mantenint permeable els camins de La Bisbal i el de ferradura cap a Sant Feliu de Guíxols. Aquest camí no era pas el carreter que faldejava la serralada, sino un altre amb característiques de corriol que discorria quasi sempre pel bell cim de la carena.

El dia set d'agost sortiren de Girona i passaren per Cassà, camí d'Hostalric, el tinent coronel de la Valette, que ja coneixem, acompanyat d'un altre militar, d'origen estranger, nomenat O'Donovan —trobarem molts cognoms irlandesos en els fets del setge Girona—. Anaven a aquella població per ultimar els detalls d'una operació de socors que es gestava sota la direcció del general comte de Cadalgués, reialiste francès emigrat a Espanya.

El dia deu d'agost Milans del Bosch s'aventurà, baixant de Montnegre, per hostilitzar una columna de tropes franceses que maniobrava entre La Creueta i Palol d'Onyar. Davant del crescut efectiu de la mateixa, —un batalló d'infanteria, cinquanta cavalls i un canó lleuger—, Milans eludi l'acció retirant-se Gavarres amunt. Llavors la columna francesa avançà cap a Cassà de la Selva on hi arribava a entrada de fosc. Molts veïns patronejats pel

Domer fugiren vers els pobles de la Marina. Molts arribaren fins a Blanes, mentre que els francesos entraren en el poble, —que tal com diguérem era una vila oberta—, calaren foc a algunes cases, en saquejaren d'altres i després de forçar les portes de l'Església parroquial, pujaren dalt de la «cacarutxa» on s'havien refugiat els campaners, els germans Jaume i Josep Pascual, que els havien hostilitzat tirant-los-hi pedres des de dalt de les sis finestres. Foren fusellats sobre la marxa. ¿Qui sap si aquests dos estrenes cassanencs foren les primeres víctimes del mal humor dels invasors?

El meu padrí m'havia explicat en més d'una ocasió que ell havia sentit dir al seu pare que els francesos en aquella acasió es burlaren del culte i que sortiren de l'Església emportant-se les trompetes de l'orgue i que simulaven tocar-les com si fossin instruments de vent. Encar és del meu record aquell orgue que estava muntat sobressortint com una balconada, situada entre els arcs gòtics dels dos altars laterals, entrant a l'Església per la mà esquerra.

Milans del Bosch enviava els seus «partes» a Girona signats des del Castellà de Muntanya, o bé altres vegades en deia del Castellà de la Selva.

(Continuarà)

POMPEIO PASCUAL I CARBÓ

QÜESTIONS DE LLENGUATGE

Es curiós comprovar que mentre en castellà la gent no vacil·la a emprar el tractament de «Madre» o «Hermano», quan es refereix a persones que vesteixen habit religiós, en català la gent sembla que ho troba estrany i normalment sentim a dir «El nen va als «Hermanus», «Ho ha dit l'«Hermana», «La «Madre» era molt amable...» Tant és així que quan hom parla d'una «Madre Superiora» difícilment diu «Mare Superiora» i quan hom parla d'una «Hermana» difícilment diu «Germana». I, això no obstant, encara és ben freqüent de sentir a dir les «Germanetes dels Pobres» o els «Germans de la Doctrina Cristiana...».

Es aquest cas, com molts de semblants, una bona mostra dels danys que sofreix un idioma quan es troba mancat d'uns suports als quals té perfecte dret i quan, així mateix, està subjecte constantment a la influència d'un idioma foraster. ¿No és ben absurd, també, que el mot de comiat «adiós» emprat per un català pugui presuposar que es tracta de «vosté» i que «adéu» només l'empreu per tractar de tu?

ESTANISLAO TORRES I MESTRES

(A. E. Pedraforca)

NOTICIARI

1.er Concurs-Exposició de Fotografia

6.e premi «Perspectiva», d'Enric Genóher; 7.e premi «Jardins», de Damià de Garriga; 8.e premi «Llum baixa», de Manuel Miralles; 9.e premi «Rotterdam», de Damià de Garriga.

El diumenge de la Festa, a les 12'30 h. del migdia, tingué lloc la inauguració oficial de l'exposició, instal·lada en el Saló d'Actes de la Casa Consistorial, per les M. I. Autoritats. I el dilluns a la mateixa hora varen ser entregats els premis corresponents per el Sr. Alcalde, juntament amb el President de la «Colla». A més dels premis abans esmentats, es feu entrega als concursants, que no obtingueren premi, d'un petit obsequi com a participants en el Concurs.

J. A.

La Colla Excursionista agraeix al Magnífic Ajuntament, cases col·laboradores, Jurat i expositors, la seva col·laboració i facilitats que ens han estat donades per a la celebració d'aquest 1.er CONCURS - EXPOSICIÓ DE FOTOGRAFIA.

CINEMA - CLUB

Sessions de Cinema-fòrum:

X Sessió.— El dia 16 d'abril, en el Casal Familiar, fou presentada la pel·lícula «El Evangelio según San Mateo» (Il vangelo secondo Mateo) del director italià Piero Paolo Pasolini. Intèrprets: Enrique Irazoqui, Marcello Morante, Margarita Caruso, Susanna Pasolini, Mario Socrate, etc.

Dirigí el col·loqui el Sr. N. Aragó.

XI Sessió.— Dia 26 de maig, en el Casal Familiar, fou presentada la pel·lícula de Robert Enrico «El Río del Buho». Intèrprets: Stephane Frey, Frederique Ruchand, Auker Larsen, etc.

El col·loqui anà a càrrec del Sr. P. S. Fages de Climent.

XII Sessió.— Dia 22 de juny, en el Casal Familiar, fou presentada la pel·lícula «Todos a Casa» Productor: Dino de Laurentis. Director: Luigi Comencini. Intèrprets: Alberto Sordi, Eduardo de Filippo i Serge Reggiani.

Dirigí el col·loqui el Sr. Ossa.

Excursions fetes:

Mes de Març: Dia 27. Puig del Castell. Matinal. 14 components.

Mes d'Abril: Dies 7 i 8. Acampada al Puig del Castell. Acamp. al Daró. 25 com.

Dia 17. Aplec de Sardanes a Riudarenes. 40 components.

Mes de Maig: Dia 1. Aplec de Sardanes a Vidreres. 40 components.

Dia 1. Montseny, excursió Lliri de Neu, 9 components.

Dia 22. Puig del Castell. Matinal, desbrossament. 9 components.

Excursió en projecte:

Mes de Juliol: Dies 9 i 10. Aplec de Matagalls.

MOBLES FONT

Carrer Guimerà, núm. 1

Taller: Carrer Nord, núm. 40 - Telèfon 187

BANYOLES

* * *

———— Sucursals a PALAMÓS i L'ESCALA ————

* * *

Representant a **Cassà de la Selva:**

Francesc Serra

Grup Associació Ntra. Sra. de les Sogues

Local núm. 1 - Telèfon 247

Soci

Biblioteca "Caja Pensiones"